Картки занять

Ігрові заняття для дітей з обмеженими можливостями і для звичайних дітей

International Child Development Initiatives

Škola Dokorán

Висловлення вдячності

Картки занять, які включено до 'Набору інструментів з інклюзивного ОПДМВ на базі громад - ІГРАШКА для інклюзії: Доступ для всіх', було розроблено за участі Катаріни Алвес, Анастасії Бурдзіної, Джулії Кортелезі, Маріани Паласуелос, Кетеван Сулава та Луізи Теш з організації "International Child Development Initiatives" (ICDI), в партнерстві з НУО "Škola dokorán – Широко відкрита школа"зі Словаччини. Особливу подяку висловлюємо Мірославу Скленці, Петеру Стражіку і Штефану Порубскому з організації "Škola dokorán – Широко відкрита школа", які надавали нам зворотний зв'язок в критично важливі моменти.

© ICDI, листопад 2022 р.

Рекомендоване посилання:
ICDI. (2022). Activity Cards - Toolkit on Inclusive Community-based ECEC - TOY for Inclusion: Access for all. Leiden: International Child Development Initiatives.

'TOY for Inclusion: Access for all' фінансується Фондом Кагана (The Kahane Foundation).

Підтримка з боку Фонду Кагейна у виданні цієї публікації не означає схвалення її змісту, який віддзеркалює лише точки зору авторів, і Фонд не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

Зміст

Картки занять Загальний огляд.....7
Як адаптувати заняття для дітей з особливими потребами.....8
Як працювати з дітьми з особливими потребами та інвалідністю 9
Як допомогати дітям, у яких є проблеми зі слухом.....13
Як допомагати дітям, у яких є проблеми із зором.....15
Як допомагати дітям з фізичними вадами.....17
Як допомагати дітям, які мають складнощі з навчанням.....19
Як допомагати дітям з аутизмом.....21
Як допомагати дітям із СДУГ.....23
Група 1: 0 - 3 роки.....25
Картка занять 1.1 - Тунель.....27
Картка занять 1.2 - Рухаємось по колу.....29
Картка занять 1.3 - Знайомимося зі звуками й запахами.....31
Картка занять 1.4 - Складаємо історії.....33

Зміст

Картка занять 1.5 - Називаємо частини тіла.....35
Картка занять 1.6 - Займемося музикою разом.....37
Картка занять 1.7 - Плескаємо в долоні разом!.....39
Картка занять 1.8 - Співаймо разом.....41
Картка занять 1.9 - Плаває чи тоне.....43
Картка занять 1.10 - Робимо намисто з малюком.....45
Картка занять 1.11 - Головоломки з тілом.....47
Картка занять 1.12 - Сортуємо ґудзики.....49
Група 2: 4 - 6 років.....51
Картка занять 2.1 - Від мого серця до твого серця.....53
Картка занять 2.2 – Глибоке дихання.....55
Картка занять 2.3 – Лялька або іграшка.....57
Картка занять 2.4 – Обійми метелика.....59
Картка занять 2.5 – Черевне дихання.....61
Картка занять 2.6 – Граємо в доміно.....63

Зміст

Картка занять 2.7 – Риболовля.....65
Картка занять 2.8 – Ліпимо з глини.....67
Картка занять 2.9 – Мережа зв'язків.....69
Картка занять 2.10 – Торба з секретами.....71
Картка занять 2.11 – Уявна гра.....73
Картка занять 2.12 – Вгадайте, що я бачу.....75
Картка занять2.13 – Бавимося з бульбашками.....77
Картка занять 2.14 – Маленькі помічники.....79
Група 3: 7 - 10 років.....81
Картка занять 3.1 – Творчість на природі.....83
Картка занять 3.2 – Малюємо з допомогою малюнків для посилання.....85
Картка занять 3.3 – Коло наших рук.....87
Картка занять 3.4 – Ємніть для тривог.....89
Картка занять 3.5 – Таємний малюнок.....91
Картка занять 3.6 – Ланцюг сильних сторін.....93

Зміст

Картка занять 3.7 – Добрий друг.....95
Картка занять 3.8 – Вільне малювання.....97
Картка занять 3.9 – Історія з загинанням сторінки.....99
Картка занять 3.10 – Малюємо разом.....101
Картка занять 3.11 – Пошук скарбів.....103
Література.....105

Загальний огляд

Наступні Картки занять є невід'ємною частиною ‘Набору інструментів з інклюзивного ОПДМВ на базі громад', розроблених для проекту ‘TOY for inclusion: Access for All’ в Словаччині.

Загальна мета проекту полягає в підвищенні рівня підготовки та покращенні доступу до загальної освіти дітей Рома молодшого віку з особливими потребами і без них.

Наша ціль полягає в **сприянні інклюзивності дітей з особливими потребами в місцевому ігровому хабі та в інших службах, що існують в спільноті**.

Картки занять було створено для використання практичними працівниками в ігрових хабах з метою сприяти формальній та позаформальній інклюзивній освіті дітей молодшого віку та їхніх батьків, з приділенням особливої уваги дітям з інвалідністю та особливими потребами. В той же час, використовувати та адаптувати їх можна в будь-якій іншій формальній та позаформальній службі.

Загальний огляд

Картки занять поділено на три групи (виділені різним кольором, як показано нижче), у відповідності до віку дитини:

ВІКОВА ГРУПА 1 (0-3 роки)

ВІКОВА ГРУПА 2 (4-6 років)

ВІКОВА ГРУПА 3 (7-10 років)

В кожній картці також визначено одну або декілька областей розвитку, для яких це заняття виявляється корисним. Визначено було наступні області розвитку:

Соціально-емоційний розвиток

Фізичний розвиток

Когнітивний розвиток

Мовленнєвий розвиток

Як адаптувати заняття для дітей з особливими потребами

Кожна дитина, з якою ви працюєте, є унікальною.

Адаптуючи заняття, виявляйте гнучкість і використовуйте свої знання і свою уяву.

З дітьми, що мають особливі потреби, важливо грати так само, як і з іншими дітьми, тобто, з **повагою, добротою та емпатією.**

В цих картках занять ви знайдете приклади того, як внести деякі прості зміни в способи свого спілкування та гри з дітьми.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як адаптувати заняття для дітей з особливими потребами

В цьому посібнику містяться картки занять та практичні поради щодо того, як зробити невеличкі змістовні зміни у запланованих заняттях, для того щоб гарантувати **можливість участі в них всім дітям з особливими потребами.**

ГОЛОВНІ ПОРАДИ

- Коли ви думаєте про адаптацію певних занять, не бійтесь особливих потреб і неповноздатності. Важливо думати не про те, що дитина НЕ МОЖЕ робити, а про те, що вона МОЖЕ зробити.
- Замість того, аби бачити неповноздатність дитини, важливо бачити саму дитину, її інтереси, особистість, те, що вона любить і не любить.
- Заохочуйте всіх дітей допомагати й підтримувати один одного, бути доброзичливими по відношенню один до одного, сприяти позитивним взаємодіям.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як працювати з дітьми з особливими потребами та інвалідністю

TOP TIPS

ГОЛОВНІ ПОРАДИ

- Переконайтеся, що ваше фізичне середовище підходить для дітей з особливими потребами
  - тобто є доступним, здатним до пристосувань, безпечним і надійним.
- Деякий час поспостерігайте за дітьми з особливими потребами під час їхньої гри
  - Наприклад, коли вони грають разом з іншими дітьми, зіі своїми опікунами або на самоті.
  - Ви можете помітити речі, які їм вдається робити добре, або які їм подобаються, а також те, що для них виявляється важким або таким, що їх засмучує.
  - Спостерігайте за тим, як вони взаємодіють з дітьми, що не мають особливих потреб.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як працювати з дітьми з особливими потребами та інвалідністю

- Запитайте у дітей з особливими потребами, яка допомога їм потрібна для того, щоб приєднатися до заняття.
  - Вони можуть надати вам найкращі поради відносно того, як адаптувати заняття, щоб вони могли до нього приєднатися.
- Важливо бути доступним для дітей і повідомити їм, що вони можуть до вас звертатися і що ви їх вислухаєте.
- Залишайтеся терплячими, за необхідності повторюйте та демонструйте вказівки, надавайте кожній дитині достатньо часу для виконання якогось конкретного завдання.
- Пам'ятайте, що діти навчаються по-різному, тому використовуйте багато різних занять
  - наприклад, вільну гру, заняття мистецтвом, музикою, танці й спів, розповідання казок, тощо.
- Об'єднуйте дитину з особливими потребами в парі зі звичайною дитиною. Дайте дітям можливість грати разом і навчатися один у одного.
- Важливо сприяти встановленню позитивних, доброзичливих взаємовідносин між дітьми.
- Використовуйте чітку, послідовну мову
  - Представляючи нові слова, пояснюйте їхнє значення і використовуйте при цьому відповідні вирази обличчя, жести й мову тіла.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як допомогати дітям, у яких є проблеми зі слухом

TOP TIPS

ГОЛОВНІ ПОРАДИ

- **Використовуйте чітку, послідовну мову.**
  - Уникайте використання синонімів.
  - Представляючи нові слова, пояснюйте їхнє значення
  - В повній мірі використовуйте вирази обличчя, жести й мову тіла.
  - Замість використання лише мовних засобів для пояснення заняття, зробіть його коротку демонстрацію, аби надати дітям з особливими потребами можливість легше зрозуміти його правила.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як допомогати дітям, у яких є проблеми зі слухом

- **Важливо використовувати мультисенсорний підхід до своїх занять.**
  - Надайте дітям можливість слухати різні звуки, досліджувати та торкатися дерева або квітки.
  - Цей метод навчання є особливо важливим для дітей з особливими потребами; він може допомогти їм розвити їхні найсильніші органи чуття і максимально ефективно їх використовувати. Він також може бути корисним для дітей, у яких є проблеми з навчанням та розумінням.
- Можна запитати у батьків дитини, чи є якісь конкретні жести або знаки, які дитина використовує для спілкування вдома, і вивчити деякі з них.
- Завжди переконуйтесь, що ваші пояснення є зрозумілими для дитини, для чого беспосередьо запитуйте її про це і спостерігайте за дитиною під час своїх пояснень, або залучаючи її до рольової гри або демонстрації.
- Заохочуйте дітей до роботи в малих групах або в парах, для того щоб дитина, яка не дуже добре чує, познайомилася з іншими дітьми, і щоб вони вчилися бути доброзичливими по відношенню один до одного, надавати підтримку і допомагати в спілкуванні.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як допомагати дітям, у яких є проблеми із зором

TOP TIPS

ГОЛОВНІ ПОРАДИ

- **Важливо допомогти дитині познайомитися з оточенням або місцем, де буде відбуватися заняття.**
  - Важливо показати дитині, де знаходяться (можливі) перешкоди.
    - Наприклад, отвори, сходинки, паркани тощо.
- Заохочуйте інших дітей допомагати й підтримувати дитину, у якої є проблеми із зором, сприяйте позитивним і доброзичливим взаємовідносинам з дітьми.
- Використовуйте різні предмети, щоб діти, які мають проблеми із зором, могли відчути форму й текстуру, а також засоби для навчання того, як розпізнавати предмети на дотик.
- Рекомендується також використовувати предмети, які видають якісь звуки.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як допомагати дітям, у яких є проблеми із зором

- Якщо ви щось пишете або надаєте дітям письмові вказівки на папері, завжди читайте їх вголос дітям, які їх не бачать.
- Якщо ви показуєте картинки або предмети (наприклад, іграшки), описуйте картинки або надавайте дітям, які не можуть бачити, можливість доторкнутися до цих предметів.
- Можна також попросити інших дітей описати картинку або предмет своїм друзям, які не можуть бачити.
- Якщо дитина може трохи бачити, переконайтесь, що вона сидить поруч з вами, коли ви демонструєте заняття, для того щоб вона могла побачити, що ви робите, а також будь-які предмети, які ви показуєте.
- При проведенні своїх занять важливо використовувати мультисенсорний підхід.
    - Надавати дітям можливість чути різні звуки, досліджувати й торкатися. Цей метод навчання є особливо важливим про роботі з дітьми з особливими потребами.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як допомагати дітям з фізичними вадами

TOP TIPS

ГОЛОВНІ ПОРАДИ

- Переконайтеся, що ваше місце для проведення заняття є максимально вільним від перешкод, для того щоб дітям з фізичними вадами було легше й безпечніше пересуватись.
  - Наприклад, з місця проведення гри необхідно прибрати камні, гілки, що впали з дерев, бруд та інші речі.
- Адаптуйте заняття таким чином, аби діти могли працювати в парах і мали можливість допомагати один одному приймати участь в занятті.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Як допомагати дітям з фізичними вадами

- Забезпечити проміжки між меблями та місцем проведення занять для дітей, яким складно ходити (таким, що використовують ходунки, милиці та інвалідне крісло).
- Перконатися, що дитина має можливість бути на одному рівні з іншими дітьми. Якщо дитині потрібна допомога аби сидіти на підлозі та грати з іграшками, намагайтеся мати пристосоване обладнання:

  (відрізати ніжки крісла з підлокотниками і високою спинкою або використати крісло-мішок, форму якого можна змінити відповідно до потреб дитини).

- Якщо дітей неможливо розсадити на підлозі, запропонуйте всім дітям грати за столом.
- Надійно закріпити килимки або прибрати їх, тому що через них можливо спіткнутися.
- Якщо можливо, майте серед іграшок ляльок або іграшки з інвалідністю.
- Переконайтеся, що діти з фізичними вадами мають можливість дотягнутися до всіх місць (столу, стільців, стійок, полиць).

Джерело: Harrow Council

Як допомагати дітям, що мають складнощі з навчанням

TOP TIPS

ГОЛОВНІ ПОРАДИ

- Плануйте заняття та уроки таким чином, аби діти, що мають складнощі з навчанням, працювали в парах або групах разом з іншими дітьми.
  - Важливо навчати дітей розуміти, що вони можуть допомагати один одному у виконанні завдань, а також навчатися один у одного.
- Створюйте регулярні розклади занять та рутини, і послідовно слідуйте ним.
- Слідкуйте за моделями поведінки. Спостерігайте за дітьми та пропонуйте якесь нове заняття, коли діти будуть спокійними та здатними контролювати свою поведінку.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку та Harrow Council

Як допомагати дітям, що мають складнощі з навчанням

- Намагайтесь не приголомшувати дитину, що має складнощі з навчанням, ставлячи перед нею багато завдань одночасно, або залучаючи її до складних занять.
  - Слідкуйте за тим, щоб дитина отримувала одне завдання або залучалась до одного заняття, з яким вона може впоратися, аби ви могли її похвалити для того, щоб стимулювати удосконалення. Після цього переходьте до наступного завдання.
- Надаючи вказівки, користуйтеся простою мовою.
  - Наприклад, обирайте слова, відносно яких ви впевнені, що діти їх зрозуміють.
  - Використовуйте наочні візуальні графіки.
- Важливо розбивати кожне завдання на невеличкі кроки і надавати вказівки з виконання кожного з них по черзі, після чого почекати доки діти не виконають цю частину завдання, а вже потім переходити до наступної вказівки, тощо.
- Створіть для дитини тихе місце, коли вона потребуватиме перерви в роботі з іншими дітьми або в якійсь активності.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Допомога дітям з аутизмом

TOP TIPS

ГОЛОВНІ ПОРАДИ

- Не має двох однакових дітей. Пам'ятайте, що те, що працює з однією дитиною з аутизмом, може виявитися неефективним з іншою. Уважно пильнуйте за всіми дітьми, які приймають участь в занятті, та вирішуйте, які адаптації виявляються найефективнішими.
- Обов'язково майте добре видимий графік виконання запланованого заняття. Візуальні підказки можуть допомогти дітям зрозуміти, яким буде наступний крок. Також важливо попереджувати, коли буде зроблено перехід до наступного кроку.
    - Діти, яким може бути важко переходити від одного виду діяльності до іншого, почуватимуться спокійніше, якщо знатимуть, що такий перехід наближується. Надавайте чіткі вказівки щодо переходу.

Джерело: All Play Learn and Play Works.

Допомога дітям з аутизмом

- У деяких дітей з аутизмом може бути краща чутливість до текстур. Майте це на увазі, обираючи заняття. Спостерігайте за дітьми під час заняття і розмірковуйте про те, чи є потреба в зміні матеріалів.
- Багато дітей з аутизмом можуть бути чутливими до шуму. Спостерігайте за тим, чи не виникають у дітей ознаки стресу через шум, і робіть відповідні пристосування. Зведіть до мінімуму рівень фонового шуму та відволікаючих факторів під час надання вказівок.
- **У деяких дітей з аутизмом може існувати потреба у багатократному повторенні виконання завдання в якості тренування.**

Надайте час для тренування в різних умовах (і з різними матеріалами) аби допомогти дітям навчитися використовувати цю навичкув різних ситуаціях та місцях.

- Діти з аутизмом можуть навчатися, імітуючи дії інших. Пропонуйте дітям грати в імітаційні ігри, і подумайте про доцільність демонстрації групі того, як слід виконувати завдання, під час надання вказівок щодо його виконання..

Джерело: All Play Learn and Play Works.

Допома дітям зі СДУГ (синдромом дефіциту уваги та гіперактивності)

TOP TIPS ГОЛОВНІ ПОРАДИ

- Перед заняттям намагайтесь проводити попередній інструктаж, який включатиме в себе розбір всіх етапів заняття.
- Не бійтесь корегувати тривалість або кількість спроб. Якщо ви дійсно скорегуєте якийсь із цих параметрів, адаптація повинна пропонуватись всім дітям.
- Надайте дітям можливість робити свій вибір на протязі всього дня. Це надає дітям відчуття контролю над ситуацією, що є особливо важливим для дітей з СДУГ. Розгляньте можливість робити перерви під час заняття.

Джерело: Play Works.

Допомога дітям зі СДУГ

- За можливості, використовуйте візуальні та тактильні сигнали. Різні текстури, форми й кольори можуть забезпечувати активну участь дітей.
- Хваліть дітей за їхню участь. Діти зі СДУГ можуть бути більш звиклими до того, що у них частіше виникають неприємності, аніж до того, що вони їх уникають, тому відмічайте їхню позитивну активність і поведінку.
- Для деяких дітей корисним може виявитися невербальне перенаправлення уваги. Наприклад, можна легенько постукати по письмовій роботі дитини, аби нагадати їй про необхідність продовжити писати або вказати на місце, в якому їм необхідно бути.
- Дозволяйте дітям деякий час займатися їх улюбленими видами діяльності. Наприклад, робити перерви для того, щоб порухатися, мати деякий тихий час, малювати, мати 15 хвилин для розмов з однолітками, або якісь інші заняття, що не вимагають якоїсь складної структури або правил. Поговоріть з дітьми і з'ясуйте їхні улюблені заняття.
- Формулюйте інструкції та вказівки в позитивний спосіб і використовуйте перенаправлення. Говоріть дітям, що ви хочете аби вони робили, аніж те, чого їм робити не слід.
  - Наприклад: “подивись сюди” замість “припини розмовляти”, або “будь ласка, поклади свій олівець” замість “припини стукати олівцем”.

Джерело: Play Works.

Група 1:
0 - 3 роки

Зміст

Картка занять 1.1 - Тунель
Картка занять 1.2 - Рухаємось по колу
Картка занять 1.3 - Знайомство зі звуками та запахами
Картка занять 1.4 - Складаємо історії
Картка занять 1.5 - Називаємо частини тіла
Картка занять 1.6 - Заняття музикою
Картка занять 1.7 - Плескаємо в долоні з дитиною
Картка занять 1.8 - Римуємо разом з дитиною
Картка занять 1.9 - Плаває чи тоне
Картка занять 1.10 - Робимо намисто з малюком
Картка занять 1.11 - Головоломки з тілом
Картка занять 1.12 - Сортуємо ґудзики

1.1 Тунель

Це заняття має на меті покращити здатність дітей зберігати рівновагу, сидіти, ставати на коліна і повзати, використовуючи при цьому різні частини тіла, а також координувати свої рухи та виконувати команди.

Вказівки щодо проведення заняття

- Запропонуйте парам дітей взятися за руки і створити тунель в різних частинах ігрового простору.
- Заохочуйте дітей проповзати крізь тунелі.
- Під час гри співайте пісеньку, що легко запам'ятовується, або ж грайте якусь музику.
- Якщо дозволяють умови, можна також адаптувати це заняття для використання просто неба

Тривалість:
10 - 15 хвилин.

Матеріали:
Відкритий простір в приміщенні або просто неба, під час заняття співати пісеньку або грати веселу музику.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах, Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Надаючи вказівки дітям з особливими потребами, важливо використовувати жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляти слова і використовувати відповідну мову тіла.

- Покажіть, як виконувати цю вправу, а не просто надавайте вербальні вказівки.

- Дітей із зоровими або руховими порушеннями можна об'єднувати в пари з дітьми, що не мають особливих потреб, для участі в створенні тунелю, оскільки їм може виявится важко повзти всередині тунелю.

- Попіклуйтесь про те, щоб місце для цього ігрового заняття було вільним від будь-яких перешкод для руху.

Джерело: Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

1.2 Рухаємось по колу

Це заняття має на меті покращити здатність дітей зберігати рівновагу, сидіти, ставати на коліна і повзати, використовуючи при цьому різні частини тіла, а також координувати свої рухи та виконувати команди.

Вказівки щодо проведення заняття

- Візьміться з дітьми за руки і станьте в коло.
- Тримаючись за руки, ходіть по колу разом з дітьми і співайте якусь пісеньку.
- В пісеньці використовуйте слова, що пропонують дітям сісти, встати, стрибнути вперед, стрибнути назад, повернутися на місці тощо, згідно з їхніми уміннями.

Тривалість:
10 - 15 хвилин.

Матеріали:
Відкритий простір в приміщенні або просто неба, під час заняття співати пісеньку або грати веселу музику

.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах, Набір інструментів та посібник ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей молодшого віку

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Надаючи вказівки дітям з особливими потребами, важливо використовувати жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляти слова і використовувати відповідну мову тіла.

- Покажіть, як виконувати цю вправу, а не просто надавайте вербальні вказівки.

- Якщо є діти, яким складно рухатися або стояти, можна проводити заняття сидячи і обирати прості рухи, наприклад, поплескати в долоні або доторкнутися до носа, вух, замість того, щоб стрибати або крутитися навколо себе.

Джерело: Посібник і Набір інструментів ЮНІСЕФ з питань розвитку дітей

1.Знайомство зі звуками та запахами

Це заняття сприяє розвитку у дітей чуття, такого як відчуття на дотик, слуху та нюху, а також моторики.

Вказівки щодо проведення заняття

- Підносьте предмети з різними приємними запахами до носу дитини.
- “Понюхай це. Ми нюхаємо носом”.
- Зберіть різні предмети з виразним запахом. Дзенкніть у дзвіночок.
- Витягніть пробку або потрясіть кожним із предметів перед дитиною.
- Дозвольте їй дослідити його руками.

Тривалість:
20 - 30 хвилин.

Матеріали:
Різні предмети, що мають запах,
наприклад, продукти харчування, квіти, а також предмети, що видають виразні звуки (наприклад, можна наповнити пляшечки бобами, піском, водою).

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020)

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Це заняття також підходить для дітей з особливими потребами і не вимагає суттєвої адаптації.

- Це заняття є дуже стимулюючим, і його можна використовувати для мультисенсорної стимуляції та навчання.

- Приділяйте увагу кожній дитині та прийміть рішення щодо того, чи його слід проводити з використанням речей, які можна понюхати, до яких можна доторкнутися, які можна почути та адптувати.

- Рекомендується мати багато предметів для роботи аби мати можливість провести швидку адаптацію.

жерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020).

1.4 Складаємо історії

Це заняття сфокусовано на вихованні у дітей здатності розслаблюватись емоційно, фізично й психічно, а також встановлювати довірчі та змістовні взаємовідносини.

Вказівки щодо проведення заняття

- Пропонуйте дітям перегортати сторінки в той час, коли ви будете розповідати про картинки в книзі, а також якомога більше розмовляйте з ними.
- Повільно повторюйте слова, що є на картинках, і дозвольте дітям слідкувати за рухом ваших губ і словами, які ви вживаєте. Заохочуйте дітей повторювати слова й звуки.
- Вкажіть на якусь картинку і разом з дитиною скажіть слово, що до неї відноситься. Ставте прості запитання про картинки, аби допомогти дітям краще зрозуміти слова.
- Можна також складати історії, розповідати про кольори, фігури, предмети, та заохочувати дітей допомагати вам.

Тривалість:
15 - 30 хвилин.

Матеріали:
Книжка з картинками

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Адаптуючи це заняття для дітей, які мають проблеми зі слухом, привертайте їхню шляхом використання візуальних підказок. Розмовляючи з дитиною, залишайтеся на одному місці та підтримуйте візуальний контакт з нею.

- Для різних дій використовуйте заздалегідь погоджені візуальні сигнали
  - Наприклад, 'зупинись!', 'наступна сторінка'

- Повторюйте те, що групі пропонують інші діти, для того щоб було зрозуміло, до чого відноситься ваш коментар або відповідь.

- Адаптуючи це заняття для дітей, які мають проблеми із зором, під час читання використовуйте різні голоси та звуки.

ДДжерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

1.5 Називаємо частини тіла

Це заняття допомагає покращити обізнаність дитини із її тілом, а також її мовленнєві навички.

Вказівки щодо проведення заняття

- Просто вкажіть на частину тіла дитини й назвіть її, а потім вкажіть на ту ж саму частину свого тіла.
- Попросіть дитину повторити за вами. Запропонуйте їй вказати на ту ж саму частину свого тіла. Якщо вона не може цього зробити, допоможіть їй.
- Повторіть. Виконайте ті ж самі дії з іншими частинами тіла. Пам'ятайте про необхідність вимовляти кожну назву повільно і з наголосом .

Тривалість:
20 хвилин.

Матеріали:
Заняття можна проводити перед дзеркалом, але це не обов'язково.

SДжерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Важливо залишатись терплячим, за потреби повторювати та демонструвати вказівки або слова, і надавати кожній дитині достатньо часу для виконання якогось кокретного завдання.

- Використовуйте зрозумілі, послідовні формулювання – пояснюйте значення нових слів, які ви вживаєте, і в повній мірі використовуйте вирази обличчя, жести та мову тіла.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

1.6 Займемося музикою разом!

Це заняття музикою допомагає дітям керувати своїми емоціями та почуттями, покращує їхні мовленнєві та соціальні навички.

Вказівки щодо проведення заняття

- В невеликій групі з трьох дітей запропонуйте дітям поекспериментувати і потрусити різними ємностями.
- Запитайте: "Чи всі банки видають однаковий звук?" Вони можуть з'ясувати, що відносно деяких можна сказати "так", а щодо інших - "ні".
- Потім попросіть їх спробувати знайти ті, що видають однаковий звук. Коли діти знайдуть пару, попросіть їх описати звуки. Також спитайте, що, на їхню думку, спричиняє звуки. Звукові банки можна використовувати для створення ритмічного малюнку або для того, щоб вибити ритм якоїсь пісеньки.

Тривалість:
30 хвилин.

Матеріали:
Ґудзики, скріпки для паперу, зернятка, невеличкі пластикові ємності з кришками. В кожні 2 ідентичні ємності покладіть однакову кількість ґудзиків одного розміру. В кожні 2 ідентичні ємності покладіть однакову кількість скріпок для паперу одного розміру. Закрийте всі ємності кришками.

Джерело: ISSA “Будуємо мости – Усуваємо розриви" Підтримка благополуччя, навчання, розвитку та інтеграції маленьких дітей біженців і мігрантів в Греції. ” Посібник для педагогів дитячих садків, які працюють в таборах біженців

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Музика - дуже ефективний навчальний засіб під час роботи з дітьми з інвалідністю та особливими потребами. Проводьте такі заняття в нейтральному, вільному від перешкод місці. Подумайте про освітлення та атмосферу, намагайтеся уникати використання яскравого штучного світла.

- Для того, щоб зробити це заняття мультисенсорним і стимулюючим для всіх дітей, можна використовувати різні запахи. Діти з обмеженими слуховими можливостями зазвичай можуть сприймати вібрації та ‘вічувати’ різні звуки й мелодії.

- Вербальні вказівки та гучні звуки можуть виявлятися приголомшливими для дітей. Спочатку спробуйте використовувати прості ритми, додавайте до них якийсь передбачуваний мотив або мелодію

жерело: ISSA “Будуємо мости – Усуваємо розриви" Підтримка благополуччя, навчання, розвитку та інтеграції маленьких дітей біженців і мігрантів в Греції. ” Посібник для педагогів дитячих садків, які працюють в таборах біженців

1.7 Плескаємо в долоні разом!

Таке заняття сприяє розвитку у дитини дрібної моторики, здатності виражати емоції, покращує її зв'язок з дорослими/опікунами.

Вказівки щодо проведення заняття

- Показати дітям, як плескати в долоні, і сказати, що ви збираєтесь грати в плескання в долоні. Можна співати або сміятися, щоб у дитини плескання в долоні асоціювалося з чимось позитивним.
- Візьміть руки дитини в свої руки і покажіть їй, як плескати повільно й швидко.
- Поєднуйте плескання з іншими діями. Плескаючи в долоні, тримайте свої руки біля свого обличчя і говоріть з дитиною – це дозволяє сфокусувати її увагу і допомагає їй добре бачити ваші руки, що плескають.

Тривалість:
15 - 20 хвилин.

Матеріали:
Не потрібні (під час плескання в долоні можна використовувати музику або пісеньки, або ж можна заспівати пісню)

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020).

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Надавайте чіткі вказівки. Такі слова як “це”, “те”, “там” і “тут” можуть не мати сенсу для дітей, що є незрячими або погано бачать. Подумайте про використання конкретних слів і фраз для надання вказівок дітям під час цього заняття.

- Звертайте увагу на те, чи не бентежать дітей гучні звуки. Якщо бентежать, то замість плескання можна використати якусь іншу дію. Можна попросити дітей робити руками 'зірочки'.

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020).

1.8 Співаймо разом

Це заняття сприяє мовленнєвому розвитку дітей.

Вказівки щодо проведення заняття

- Співайте пісеньки з дитиною/дітьми. Можна спробувати заспівати пісеньки з назвами частин тіла або тварин. Називаючи якусь тварину, можна видати звук, який видають такі тварини.
- Під час співів разом з дітьми можна також разом слухати пісні.
- Рими легко запам'ятовуються і допомагають дітям розширювати їхній словниковий запас.
- Пам'ятайте про необхідність зберігати візуальний контакт та посміхатись під час співу.

Тривалість:
20 - 30 хвилин.

Матеріали:
Пісні для спільного співу, музика.

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020)

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Для того, аби зробити це заняття мультисенсорним та стимулюючим для всіх дітей, використовуйте різні запахи.

- Можна використовувати різноманітні тактильні матеріали з різною поверхнею. Діти, що є глухими або мають обмежені слухові можливості, зазвичай можуть сприймати вібрації та ‘вічувати’ різні звуки й мелодії.

- Вербальні вказівки та гучні звуки можуть виявлятися приголомшливими для деяких дітей. Спочатку спробуйте використовувати прості ритми, додавайте до них якийсь передбачуваний мотив або мелодію.

Джерело: Нпбір інструментів ЮНІСЕФ з питань роботи з дітьми молодшого віку.

1.9 Плаває чи тоне

Це заняття має на меті стимулювати позитивні взаємодії, розвиток мовленнєвих навичок, творчі здібності, а також велику моторику.

Вказівки щодо проведення заняття

- Попросіть дітей по черзі класти різні предмети в миску і дивитися, які з них плавають, а які - тонуть.
- Поговоріть про те, чому предмети можуть тонути або плавати.
- Під час проведення цього заняття можна поставити такі полегшуючі запитання:
  - Що, на вашу думку, відбуватиметься?
  - Чому, на вашу думку, цей предмет плаває?
  - Чому, на вашу думку, цей предмет потонув?

Тривалість:
20 - 30 хвилин.

Матеріали:
Тепла вода, миска, пластикові предмети й предмети з природи, наприклад, палички, камінці, листя

Джерело: Об'єднані покоління ‘Надійно й по-справжньому: Посібник з успішної діяльності представників різних поколінь в спільних програмах’.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Приверніть увагу дітей, використовуючи для цього візуальні підказки. Розмовляючи з дитиною, залишайтеся на одному місці та підтримуйте візуальний контакт з нею.

- Надайте короткі вказівки та поясніть порядок виконання заняття шляхом здійснення невеличких кроків.

- Переконайтеся, що місце проведення заняття є максимально вільним від перешкод, щоб діти з фізичними вадами могли переміщуватися по ньому легко і безпечно.

Джерело: Об'єднані покоління ‘Надійно й по-справжньому: Посібник з успішної діяльності представників різних поколінь в

1.10 Робимо намисто з малюком

Це заняття допомагає дітям покращувати навички дрібної моторики, а також сприяє когнітивному розвитку.

Вказівки щодо проведення заняття

- Візьміть декілька предметів з наскрізними отворами (макаронні ріжки, великі дерев'яні бусини, порожні котушки, порожні рулони від туалетного паперу, тощо) і декілька шнурків (або тасьму).
- Покажіть дітям, як надівати обрані предмети на тасьму. Наприклад, макарони або великі гудзики. Можна зробити отвори в квітах або листі та виконати з них природне намисто, або нанизати макаронні ріжки і зробити їстівний браслет.

Тривалість:
20 - 30 хвилин.

Матеріали:
Предмети з наскрізними прорізями та шнурочки або тасьма.

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020)

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Це заняття допомагає дітям оволодівати фізичними навичками, а також покращувати моторику, займаючись при цьому чимось приємним.

- Якщо з першого разу дитині буде важко це зробити, можна взяти її руки в свої і показати, як робити намисто.

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020).

1.11 Головоломки з тілом

Це заняття має на меті створити відчуття співпричетності, командної роботи та співпраці, стимулювати позитивні взаємодії, розвивати творчі здібності дітей.

Вказівки щодо проведення заняття

- Приготуйте для дітей частини картинок (наприклад, тварин, людського тіла), картон і клей-олівець. Розріжте картинки на стрічки, відокремивши голову, тулуб та ноги; можливо, для цього знадобиться декілька наборів картинок.
- Попросіть дітей скласти тіло з наданих їм частин.
- Запропонуйте картинки тварин (наприклад, дайте дитині лапи качки) і запитайте, "як їм подобається ця картинка?"
- Попросіть дітей приклеїти їхню картинку до картону.
- Для цього заняття дітей можна розділити на пари.

Тривалість:
30 хвилин.

Матеріали:
Частини картинки (наприклад, тварини, тіло людини), картон, клей-олівець.

Джерело: ICDI 'Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020)

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Для полегшення спільного навчання, всій групі можна ставити наступні запитання:
  - Хто зображений на цій картинці?
  - Яка це частина тіла?
  - Чи ця частина тіла підходить для цієї особи (тварини) ?
  - Для чого служить ця частина тіла?

- Адаптуючи це заняття для дітей, у яких не дуже добрий зір, можна вирізати картинку у формі тваринки і додати до неї різні матеріали, щоб діти могли вгадати, що це за тварина. Можна попросити інших дітей видавати звуки, які видають тварини, аби зробити заняття мультисенсорним та стимулюючим для всіх дітей.

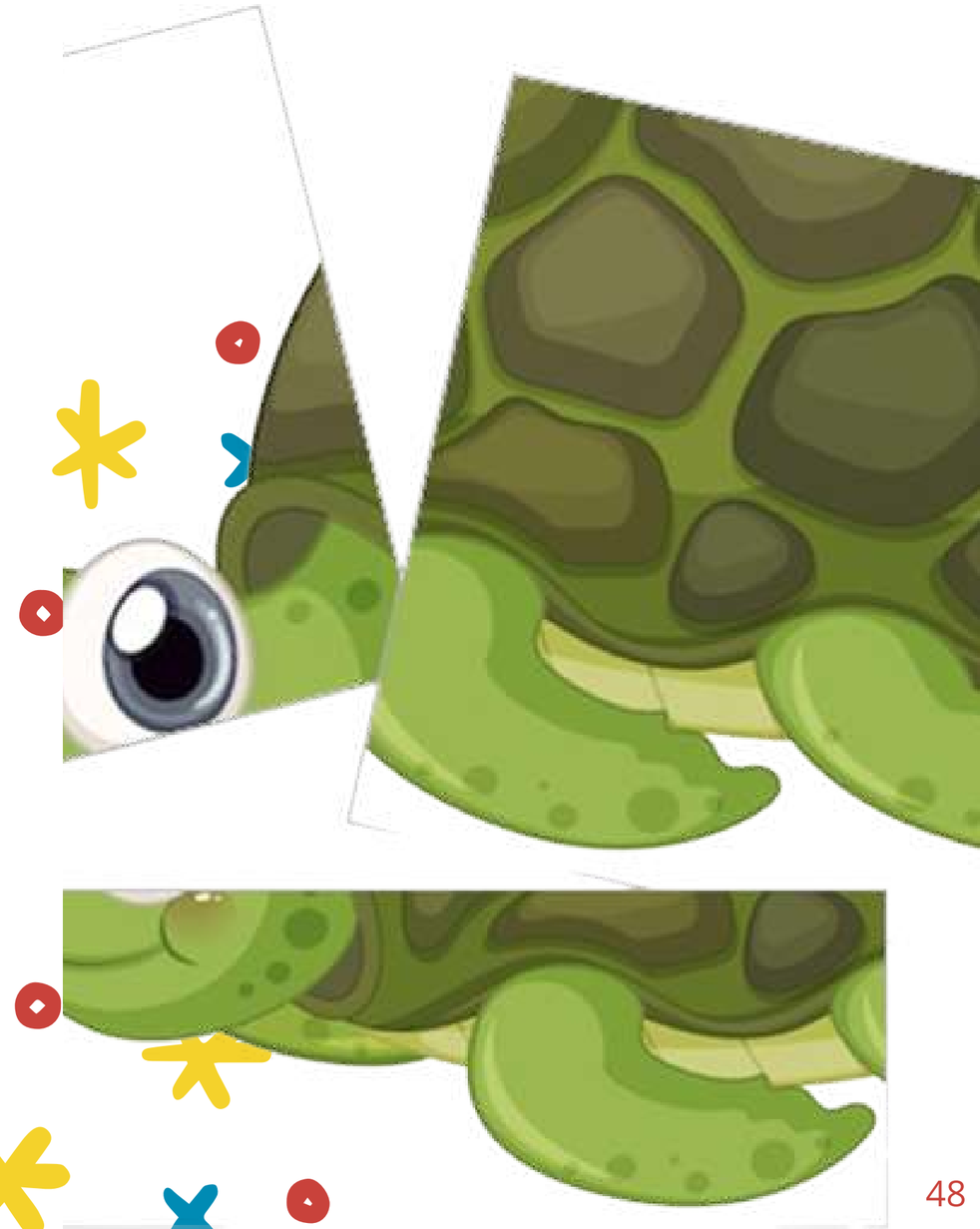

Джерело: ICDI ‘Making the first 1000 days count! Home visiting toolkit. Resources to support parents to provide rich, safe and nurturing environment for children under 4’ (2020). (Важливість перших 1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси,

1.12 Сортуємо ґудзики

Це - веселе заняття, що розвиває візуальні навички та формує у дитини впевненість в собі.

Вказівки щодо проведення заняття

- Дайте дитині ґудзики (або інші невеликі безпечні предмети) різного розміру і кольору і попросіть її розсортувати їх за кольором та/або розміром.
- Спілкуйтесь з дитиною під час сортування, ставлячи їй запитання, наприклад, такі:
  - "Що це за колір?"
- Якщо дитина вміє рахувати, можна попросити її розкласти ґудзики в певній кількості.
- Для того, щоб дещо ускладнити завдання, можна взяти невеличку коробку або аркуш паперу для того, щоб складати предмети групами.

Тривалість:
20 хвилин.

Матеріали:
ґудзики, ємності для сортування ґудзиків.

Джерело: ICDI 'Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020)

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Якщо дитині спочатку буде складно це зробити, можна взяти її руки до своїх і показати, як треба сортувати.

- Адаптуючи це заняття для дітей, що мають проблеми із зором, замість того, аби просити розсортувати гудзики за кольором, можна запропонувати їм сортувати за розміром або текстурою.

- Можна також використати предмети різної форми і запропонувати дітям по-різному їх сортувати.

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020).

Група 2:
4 - 6 років

Картка занять 2.1 - Від мого серця до твого серця
Картка занять 2.2 – Глибоке дихання
Картка занять 2.3 – Лялька або іграшка
Картка занять 2.4 – Обійми метелика
Картка занять 2.5 – Черевне дихання
Картка занять 2.6 – Граємо в (саморобне) доміно
Картка занять 2.7 – Риболовля
Картка занять 2.8 – Ліпимо з глини
Картка занять 2.9 – Мережа зв'язків
Картка занять 2.10 – Торба з секретами
Картка занять 2.11 – Уявна гра
Картка занять 2.12 – Вгадайте, що я бачу
Картка занять 2.13 – Бавимося з бульбашками
Картка занять 2.14 – Маленькі помічники

2.1 Від мого серця до твого серця

Увагу в цьому занятті зосереджено на поєднанні дітей, встановленні взаємовідносин між однолітками, сприянні вихованню відчуття спільноти, співпричетності, доброти та позитивної підтримки.

Вказівки щодо проведення заняття

- Розділіть дітей на пари. З допомогою свого партнера покажіть дітям, що їм необхідно робити, звертаючись один до одного. Розпочніть з фрази: “Від мого серця до твого серця, я бажаю тобі добра”, при цьому вказуючи на своє власне серце, а потім - на серце свого партнера. По черзі говоріть це один одному. Надайте дітям певний час для виконання цього завдання. Потім спробуйте встановити зв'язок між іншими частинами тіла.
  - “Від мого плеча до твого плеча, я бажаю тобі добра”. “Від моїх пальців на ногах до твоїх пальців на ногах, я бажаю тобі добра”; “Від мої руки до твоєї руки, я бажаю тобі добра!”; “Від мого коліна до твого коліна я бажаю тобі добра”.
- Спитайте у дітей, які почуття у них виникають, коли хтось бажає їм добра.

Тривалість:
30 хвилин.

Матеріали:
Простір, в якому можно стояти й грати.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Пояснюючи це заняття, послідовно використовуйте відповідні слова і прості речення, уникайте використання синонімів.

- Важливо застосовувати жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляти слова і використовувати відповідну мову тіла.

- Для того, щоб дітям з особливими потребами було легше зрозуміти ваші вказівки, замість використання лише слів для пояснення заняття, проведіть його невеличку демонстрацію.

Джерело: ICDI 'Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020).

2.2 Глибоке дихання

Цю вправу можна використовувати для того, аби допомогти дітям та заохотити їх відчувати те, що з ними відбувається, і навчити їх діям, які допоможуть їм відчувати себе розслабленими, спокійними та задоволеними.

Вказівки щодо проведення заняття

- Навчіть дітей, як вони можуть почати усвідомлювати власне дихання і глибоко дихати, використовуючи при цьому свою уяву.
- Попросіть кожну дитину, що сидить або стоїть, стиснути праву руку в кулак і уявити, що вона тримає квітку, яка приємно пахне, фрукт або улюблену їжу.
- Потім попросіть кожну дитину стиснути в кулак ліву руку і уявити, що вона тримає свічку або вогонь.
- Запропонуйте дітям глибоко вдихнути запах квітки/фрукту/їжі в їхній правій руці, а потім задути свічку й вогонь, які вони тримають в лівій руці.

Тривалість:
15 - 20 хвилин.

Матеріали:
Відкритий простір, в якому можна лежати або стояти групою. Можна проводити як в приміщенні, так і просто неба.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Це заняття не потребує якихось конкретних адатпацій для дітей з особливими потребами, окрім способу надання вказівок.
  - Використовуйте зрозумілі жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре артикулюйте слова і використовуйте відповідну мову тіла.
- Важливо залишатися терплячим, за необхідності повторювати та демонструвати вказівки, і надавати дітям достатньо часу для виконання завдання.
- Можна навчити дітей цим методам на випадок, коли вони відчуватимуть страх, тривогу, сум, гнів або неспокій.
- You can also teach the skills to the child's guardians and encourage using them at home to release stress.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

2.3 Лялька або іграшка

Цю вправу можна використовувати для того, аби допомогти дітям та заохотити їх відчувати те, що з ними відбувається, і навчити їх діям, які допоможуть їм відчувати себе розслабленими, спокійними та задоволеними.

Вказівки щодо проведення заняття

- Поясніть дітям, що інколи буває приємно уявити себе лялькою або маріонеткою, у якої бовтаються передпліччя, ноги, руки та ступні.
- Спочатку потрясіть ногами, потім руками, потім похитайте головою, потрусіть плечима й тулубом. Заохочуйте дітей бути такими пустотливими, як вони побажають, розслаблюючи своє тіло та рухаючись подібно до ляльки.
- Спитайте у дітей, чи помітили вони, що якась частина їхнього тіла відчувається більш напруженою або застиглою, аніж інші частини тіла.
- Запропонуйте їм приділяти більше уваги необхідності трясти цією частниою тіла аби її розслабити.

Тривалість:
15 - 20 хвилин.

Матеріали:
Лялька або іграшка. При використанні цієї вправи використовуйте ляльок або іграшки в якості зразків. Відкритий простір, в якому вся група може лежати або стояти.Можна проводити в приміщенні або просто неба

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Це заняття не потребує якихось конкретних адатпацій для дітей з особливими потребами, окрім способу надання вказівок.
  - Використовуйте зрозумілі жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре артикулюйте слова і використовуйте відповідну мову тіла.

- Можна навчити дітей цим методам на випадок, коли вони відчуватимуть страх, тривогу, сум, гнів або неспокій.

- Можна також навчити цим навичкам людей, що опікуються дітьми, і заохочувати їх використання в домашніх умовах для зняття стресу.

- Ці вправи на розслаблення можуть бути корисними для дітей і дорослих будь-якого віку.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

2.4 Обійми метелика

Цю вправу можна використовувати для того, аби допомогти та заохотити дітей відчувати те, що з ними відбувається, і навчити їх діям, що допоможуть їм відчувати себе розслабленими, спокійними та задоволеними.

Вказівки щодо проведення заняття

- Схрестіть руки на грудях, наче ви обіймаєе себе, так аби ваша ліва рука лежала на правому плечі, а права рука - на лівому плечі. Попросіть дітей зробити те саме, що й ви. Тримаючи руки схрещеними, по черзі легко лясніть кожною рукою по плечу, якого вона торкається. Найважливішою умовою цієї вправи є необхідність кожного разу ляскати лише з однієї сторони.
- Можна сказати дітям, що ляскальні рухи руками нагадують крильця метелика, які рухаються вверх і вниз. Одне крило піднімається і потім опускається, а потім друге крило піднімається й опускається. Попросіть дітей поляскати плечі на протязі 1 хвилини, потім зупинитися, зробити вдих і подивитися на свої відчуття.
- Спитайте їх: "Що ви відчуваєте, коли робите ці 'обійми метелика?'

Тривалість:
15 - 20 хвилин.

Матеріали:
Відкритий простір, в якому можна лежати або стояти групою. Можна проводити як в приміщенні, так і просто неба.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Можна виконувати цю вправу доки ви з дітьми відчуватимите себе зручно.

- Це заняття не потребує якихось конкретних адатпацій для дітей з особливими потребами, окрім способу надання вказівок.
  - Використовуйте зрозумілі жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре артикулюйте слова і використовуйте відповідну мову тіла.

- Можна навчити дітей цим методам на випадок, коли вони відчуватимуть страх, тривогу, сум, гнів або неспокій. Можна також навчити цим навичкам людей, що опікуються дітьми, і заохочувати їх використання в домашніх умовах для зняття стресу.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

2.5 Черевне дихання

Цю вправу можна використовувати для того, аби допомогти дітям та заохотити їх відчувати те, що з ними відбувається, і навчити їх діям, що допоможуть їм відчувати себе розслабленими, спокійними та задоволеними.

Вказівки щодо проведення заняття

- Попросіть дітей лягти на спину і покласти руку на живіт.
- Попросіть їх повільно вдихнути носом і видихнути ротом з
- легким звуком “а-х-х-х-х-х”. Скажіть їм, що вони повинні відчути й побачити, як їхня рука на животі під час вдиху та видиху рухається вверх і вниз. Попросіть їх повільно вдихнути носом і видихнути ротом, наче вони намагаються підняти в повітря пір'ячко.
- Повільно вдихати на рахунок 2, 3, 4, та видихати на рахунок 2, 3, 4. Повторити декілька разів.
- •Спитайте у дітей, що вони відчувають під час виконання цієї вправи.

Тривалість:
15 - 20 хвилин.

Матеріали:
Відкритий простір, в якому можна лежати або стояти групою. Можна проводити як в приміщенні, так і просто неба.

Джерело: ЮНІСЕФ ПАосібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Використовуйте зрозумілі жести, вирази обличчя, дуже добре вимовляйте слова і використовуйте відповідну мову тіла.

- Важливо залишатися терплячим, за необхідності повторювати та демонструвати вказівки, і надавати дітям достатньо часу для виконання завдання.

- Можна навчити дітей цим методам на випадок, коли вони відчуватимуть страх, тривогу, сум, гнів або неспокій.

- Можна також навчити цим навичкам людей, що опікуються дітьми, і заохочувати їх використання в домашніх умовах для зняття стресу.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

Граємо в доміно

Це заняття має на меті допомогти дітям оволодіти арифметичним мисленням і умінням виконувати прості математичні дії, а також надати їм можливість розпочати такі дії, як встановлення відповідності, сортування та класифікація предметів.

Вказівки щодо проведення заняття

- Надайте дітям можливість подивитись на різні кісточки доміно. Вкажіть на цятки на обох кінцях. Скажіть, що ці цятки представляють певні числа. Попросіть їх порахувати цятки і визначити, що це за число.
- Сісти в коло з невеликою групою дітей. Дати кожному гравцеві по 5 кісточок доміно, а решту залишити в купі у середині кола. Перший гравець кладе одну зі своїх 5 кісточок доміно. Наступний гравець повинен додати до першої кісточки свою, яка має таку ж кількість цяток/фруктів. Якщо гравець не може знайти відповідну пару, запропонуйте йому взяти наступну кісточку з купи у середині кола.
- Повторювати процес з наступним гравцем доки не залишиться 1 гравець.

Тривалість:
30 хвилин.

Матеріали:
Доміно (можна виготовити власноруч, для чого можливо використати парні картки і наклеїти на них друковані картинки).

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитку дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Ця гра також може бути чудовим способом розвитку тактильних навичок (дослідження шляхом торкання) у дітей молодшого віку і у дітей з особливими потребами. В якості адаптації цього заняття зробіть кістки доміно, розділені на дві частини, але без цяток. Використайте різні на дотик матеріали на кожній частині кісток доміно для того, щоб замість співставлення цяток діти співставляли те, що вони відчувають на дотик – гладке до гладкого, шорсткувате - до шорсткуватого тощо.

- Пояснюючи заняття та демонструючи його, завжди надавайте прості та чітки вказівки.

- Можна дозволити дітям з особливими потребами працювати з вами або з іншими дітьми для того, щоб полегшити позитивні та доброзичливі взаємодії, а також створити можливості для взаємного навчання один у одного.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

2.7 Риболовля

Це заняття допомагає дітям покращити їхні мовленнєві навички, навчаючись в процесі гри.

Вказівки щодо проведення заняття

- Розкладіть риб на підлозі стороною з картинкою додолу. Діти по черзі ‘ловлять’ рибу з вашою допомогою й називають картинку. Потім подивіться на картинки разом з дітьми, опишіть картинки та обговоріть їх. Можна також називати кольори.
- Завершивши гру, можна поспівати пісеньок або розповісти дитячі віршики, пов'язані з картинками.
- Можна змінити гру, сховавши предмети в кімнаті і запропонувавши дітям знайти їх за допомогою ваших підсказок.

Тривалість:
30 - 40 хвилин.

Матеріали:
вудочка (палиця, мотузка, магніт); картинки тварин, їжі та/або предметів повсякденного вжитку і відповідних речей; риби, зроблені з різнокольорового картону; скріпки для паперу

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Ідея цього заняття полягає в тому, щоб діти використовували знайомі слова й вирази. Коли ви роздивляєтесь картинки та говорите про них, діти мають можливість розпізнати деталі та описати картинки.

- Надаючи дітям вказівки, важливо використовувати жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляти слова і використовувати відповідну мову тіла.

- Демонструвати, як виконувати завдання, а не використовувати лише вербальну комунікацію.

- Під час комунікації вживати знайомі слова та короткі прості речення, уникати використання синонімів.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку..

2.8 Ліпимо з глини

Метою цього заняття є розвиток творчих здібностей дітей, вміння поводитися з матеріалами (торкання), а також здатності робити фігурки й предмети різної форми.

Вказівки щодо проведення заняття

- Дайте дітям коробку з кольоровою глиною для ліпки і дозвольте їм ліпити предмети різної форми й фігурки, і вільно з ними грати. Заохочуйте дітей вивчати новий матеріал.
- Заохочуйте дітей до експериментів, додаючи до глини предмети з природи, наприклад, мушлі, листя й маленькі прутики.
- Зробіть виставу на основі якоїсь історії. Запропонуйте дітям зліпити з глини персонажів їхньої улюбленої історії і з їх допомогою відтворити діалоги за участі персонажів, зліплених з глини. Для того, щоб допомогти в розповіді цього оповідання, можна також виліпити з глини машини, дерева, будинки.

Тривалість:
40 - 50 хвилин.

Матеріали:
Глина для ліпки, природні матеріали, такі як листя, горіхи, насіння, мушлі й прутики.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитку дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Якщо в групі є діти з відхиленнями в розвитку або особливими потребами (такими як порушення зору або слуху), це заняття може виявитися особливо корисним для стимулювання тактильного чуття шляхом торкання до матеріалів (поводження з ними).

- Просто дозвольте дітям відчути глину своїми руками.

- Спілкуючись з дітьми, надавайте чіткі вербальні вказівки та використовуйте зрозумілі вирази обличчя й жести.

- Окрім надання вербальних вказівок, покажіть, як грати з глиною.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитку дітей молодшого віку

2.9 Мережа зв'язків

Це заняття сприяє об'єднанню та позитивним взаємодіям між дітьми, а також покращує взаємодію з дорослими або їхніми опікунами.

Вказівки щодо проведення заняття

- Сядьте разом у коло. Киньте або покотіть м'яча до будь-якої дитини в колі і вголос назвіть її по імені. Ця дитина кине або покотить м'яча іншій дитині і вголос назве її ім'я. Повторюйте це доки можливість зловити м'яча отримає кожна дитина, і м'яч повернеться до вас.
- Повторіть вправу ще раз —в тому ж самому порядку. Запропонуйте дітям спробувати повторити порядок дій; намагатися передавати м'яча від однієї дитини до іншої в тому ж самому порядку, і при цьому вголос називати їхні імена. Повторити вправу ще декілька разів.
- Можна також додати м'ячеві якихось емоцій або почуттів, ніби він повільний, швидкий, гарячий, холодний, сумний або щасливий.

Тривалість:
40 хвилин.

Матеріали:
М'яч або м'яка лялька і місце, де можна сісти всій групі

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Надаючи вказівки, використовуйте просту мову (наприклад, слова, які ви впевнені, що діти їх зрозуміють). Важливо розбивати кожне завдання на невеликі кроки і надавати вказівки по кожному з них.

- Можна використовувати предмети, що видають якісь звуки, для того щоб діти, які мають проблеми зі слухом, могли приймати участь в цій вправі.

- Використовуйте предмети з різною текстурою, кольорами й звуками, аби зробити це заняття мультисенсорним і стимулюючим для всіх дітей.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку

2.10 Торба з секретами

Це заняття допомагає дітям упізнавати та визначати нові слова й терміни, запам'ятовувати їх і включати до свого активного словникового запасу.

Вказівки щодо проведення заняття

- Покладіть картинки до торби й роздайте кожній дитині по одному предмету. Вийміть одну картинку з торби і назвіть її: "У мене - кінь. У кого є кінь?"
- Дитина, яка має схожий предмет, піднімає його догори і повторює за вами: "У мене - кінь". Покладіть картинку та предмет на підлозі, де їх всі можуть бачити. Діти можуть заспівати пісеньку про коня. Подивившись на всі картинки та предмети, та заспівавши пісеньки, пов'язані з предметами, діти можуть допомогти скласти їх до торби, при цьому називаючи кожну річ, яку вони кладуть до торби.

Тривалість:
30 - 40 хвилин.

Матеріали:
Набір картинок, набір схожих предметів. В ідеалі, ці предмети повинні бути знайомими з дитячих віршиків та пісеньок.

Джерело: ISSA “Будуємо мости – Усуваємо розриви" Підтримка благополуччя, навчання, розвитку та інтеграції маленьких дітей біженців і мігрантів в Греції. ” Посібник для педагогів дитячих садків, які працюють в таборах біженців

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Під час заняття необхідно говорити про предмети, приділяти увагу інтересам дітей, завершувати речення дітей, повторювати слова і вживати їх в своїй розмові.

- Не кажіть “це - невірно”, не виправляйте дітей, просто повторіть вірне слово .

- Пояснюючи заняття, використовуйте чітку артикуляцію, жести й мову тіла.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку

2.11 Уявна гра

Уявна гра допомагає розвивати творчі здібності дітей, мовленнєві навички, почуття впевненості в собі, а також емоційні та соціальні навички.

Вказівки щодо проведення заняття

- Гра є вкрай важливою для розвитку дитини. Вона виховує у дітей уміння, яких вони потребуватимуть у майбутньому, таких, як емоційна чуйність, креативність та уміння вирішувати проблеми. Грати - означає навчатись.
- Можна грати в уявний магазин продуктів харчування, уявну ветеринарну клініку, уявного вчителя школи, тощо.
- Заохочуйте свою дитину, надаючи матеріали, що можуть допомогти їй грати в уявну гру. Грайте разом з нею.

Тривалість:
30 - 40 хвилин.

Матеріали:
Матеріали не потрібні, але все залежить від обраної уявної гри.

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020).).

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Використовуйте чітку, послідовну мову.
  - Використовуючи нові слова, пояснюйте їхнє значення, і активно використовуйте вирази обличчя, жести та мову тіла.

- В ваших заняттях важливо використовувати мультисенсорний підхід. Наприклад, надавати дітям можливість слухати різні звуки, вивчати і торкатися до дерева або квітки. Заохочуйте це під час уявної гри.

- Цей метод навчання є особливо важливим для дітей з особливими потребами; він може допомогти їм розвити їхні органи чуття та використовувати їх в повній мірі.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитку дітей молодшого віку

2.12 Вгадайте, що я бачу

Це заняття допомагає встановити кращі стосунки з дітьми, а також сприяє мовленнєвому розвитку.

Вказівки щодо проведення заняття

- Скажіть дітям, що ви гратимите в гру “Вгадайте, що я бачу”. Особі, що є розвідником, необхідно вибрати якийсь предмет, а іншим гравцям необхідно його вгадати. Розвідник може надавати підказки.
- Оберіть якийсь предмет в домі та подумайте про деякі з його рис. Надайте підказку дітям і дозвольте їм вгадати, що ви бачите. Можна розпочати зі слів: "Вгадайте, що я бачу..." і потім надайте підказку.
- Якщо необхідно, надайте ще одну підказку.
- Після того, як діти вгадають, що це зі річ, надайте можливість бути розвідником іншим дітям.

Тривалість:
20 - 30 хвилин.

Матеріали:
Матеріали не потрібні. Візьміть якийсь предмет і подумайте про якісь його риси. Оберіть якийсь перший ліпший натяк для дітей - колір, висота, текстура, перша літера назви, матеріал, тощо.

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років (2020)

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Заняття 'Вгадайте, що я бачу' може бути особливо складним для дітей з порушеннями зору. Важливо адаптувати це заняття таким чином, аби дати можливість взяти участь в ньому всім дітям.

- Можна адаптувати/змінити це заняття на 'Вгадайте, що я чую', надати дітям підказку і попросити їх вгадати, що ви чуєте.

- Замість використання лише вербальних вказівок, продемонструйте, як його слід виконувати.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку

2.13 Бавимося з бульбашками

Метою цього заняття є стимулювати позитивні взаємодії, співпрацю і командну роботу, розвивати навички моторики.

Вказівки щодо проведення заняття

- Знайдіть достатньо просторе місце, в якому діти зможуть вільно пускати мильні бульбашки; це чудове заняття для виконання на свіжому повітрі.
- Дорослі об'єднуються в пари з дітьми.
- Дорослі видувають мильні бульбашки, а діти намагаються їх зловити.
- Діти й дорослі міняються ролями в парах. Дітям дозволяють видувати бульбашки, а дорослі дивляться і намагаються їх зловити.

Тривалість:
15 хвилин.

Матеріали:
Пляшка з бульбашками

Джерело: ICDI ‘Важливість перших1000 днів! Набір інструментів для патронажних відвідувань. Ресурси для допомоги батькам у створенні багатого, безпечного й дбайливого оточення для дітей у віці до 4 років

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Покажіть, як грати з бульбашками і допоможіть дітям, яким це складно робити.

- Можна включити дитину з інвалідністю в пару з іншою звичайною дитиною, що є її ‘приятелем’. Нехай вони грають разом і навчаються один у одного. Це дозволить вам поспостерігати за взаємодією між дітьми і сприятиме позитивним та доброзичливим стосункам між ними.

- При виконанні цього завдання можна використовувати такі допоміжні запитання:
  - Ти можеш допомогти_____ ловити бульбашки?
  - Ти можеш показати_____ як робити бульбашки?

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку

2.14 Маленькі помічники

Метою цього заняття є створення відчуття співпричетності, підвищення впевненості дитини в собі та самостійності, а також допомога в розумінні необхідності нести спільну відповідальність.

Вказівки щодо проведення заняття

- Визначте різні завдання, у виконанні яких діти можуть допомогати.
  - Наприклад: полити квіти, привітати учасників, що приходять, викинути сміття, тощо.
- Напишіть ці завдання на дерев'яній паличці або аркуші паперу і покладіть їх разом у банку.
- На початку дня попросіть дітей витягти якусь паличку з банки, і на протязі свого перебування в закладі вони відповідатимуть за виконання цього завдання.
- Обов'язково хваліть кожну дитину і використовуйте цю можливість залучити всіх дітей до спільної роботи

Тривалість:
15 хвилин.

Матеріали:
Дерев'яні палички або шматки паперу, скляна банка.

Джерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Пояснюючи це заняття, вживайте знайомі дітям слова і короткі прості речення, уникайте використання синонімів.

- Корисно буде продемонструвати дітям, як виглядатиме це заняття, і пояснити вказівки.

- Спілкуючись з дітьми, важливо використовувати жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляти слова і використовувати відповідну мову тіла.

- Примітка:
  - Ніколи не використовуйте завдання в якості покарання. Навпаки, відповідальність за виконання завдання повинна сприйматися як захоплююче заняття, яке надає їм відчуття своєї важливості.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку

Група 3:
7 - 10 років

Картка занять 3.1 – Творчість на природі
Картка занять 3.2 – Малюємо з допомогою малюнків для посилання
Картка занять 3.3 – Коло наших рук
Картка занять 3.4 – Ємність для тривог
Картка занять 3.5 – Таємний малюнок
Картка занять 3.6 – Ланцюг сильних сторін
Картка занять 3.7 – Добрий друг
Картка занять 3.8 – Вільне малювання
Картка занять 3.9 – Історія із загинанням сторінки
Картка занять 3.10 – Малюємо разом
Картка занять 3.11 – Пошук скарбів

3.1 Творчість на природі

Такі заняття допомагають дітям розвивати навички дрібної моторики, творчі здібності, здатність зовнішнього прояву емоцій, а також покращити зв'язки з природою.

Вказівки щодо проведення заняття

- Вийдіть з дітьми на свіже повітря і разом шукайте різні предмети, які ви зможете зібрати. Це можуть бути прутики, листя, засохлі квіти. Заохочуйте дітей шукати незвичайні предмети для використання в творчій діяльності, наприклад, невеличкі камінці або довгі гілки.
- Завершивши збирати всі предмети, покладіть їх перед дитиною/ дітьми і запитайте, що вони хочуть з ними зробити. Діти можуть поєднати зібрані речі і створити скульптуру або ж зробити колаж з листя.
- Це заняття можна використовувати в різні сезони як можливість обговорити зміни, що відбуваються кожного сезону, різні події кожного сезону, що можна знайти на вулиці в різні пори року

Тривалість:
30 - 40 хвилин.

Матеріали:
Прутики, листя, засохлі квіти, тощо.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Привертайте увагу дітей, використовуючи візуальні підказки. Говорячи з дітьми, залишайтесь на одному місці й дивіться дітям в очі.

- Надайте короткі вказівки та поясніть, як виконувати завдання невеличкими кроками.

- Переконайтеся, що ваше місце для проведення заняття є максимально вільним від перешкод, для того, щоб дітям з фізичними вадами було легше й безпечніше пересуватись.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку

3.2 Малюємо з допомогою малюнків для посилання

Мета цього заняття - покращити уяву дітей та їхню здатність малювати та розмальовувати.

Вказівки щодо проведення заняття

- Сядьте в коло і покладіть перед дітьми картонну книжку, кубики з картинками-пазлами або пазл.
- Спитайте, що вони бачать в книжці або на картинках, які ви їм показуєте.
- Попросіть дітей детально описати картинку.
- Запропонуйте дітям розповісти історію про картинки.
- Попросіть дітей намалювати кольоровими олівцями на папері малюнки про історію.

Тривалість:
40 - 50 хвилин.

Матеріали:
Картонна книжка, кубики з картинками або пазл-головоломка, папір, кольорові олівці.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Плануючи заняття малюванням з дітьми, у яких не дуже добрий зір, важливо надавати чіткі, прості вербальні вказівки та інструкції. Особливо важливо давати дітям ручки й олівці контрастних кольорів, а також використовувати малюнки для посилання , які взагалі є дуже контрастними.

- Якщо порушення зору є занадто серйозним, можна допомогти дитині та попросити її спочатку відчути предмет на дотик, а потім спробувати його намалювати. Це сприятиме розвитку тактильного чуття.

- Важливо використовувати жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляти слова і використовувати відповідну мову тіла.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку

3.3 Коло наших рук

Мета цього заняття - покращити уяву дітей та їхню здатність малювати та розмальовувати.

Вказівки щодо проведення заняття

- Пригласіть дітей сісти в коло і приєднайтеся до них. Поясніть, що це місце є безпечним. Дайте кожній дитині та дорослому (включаючи себе) зроблену з паперу руку. Попросіть їх прикрасити свої руки.
- Після завершення знову сядьте в коло. Назвіть своє ім'я і покладіть свою прикрашену руку на підлогу перед собою пальцями до центру кола. Попросіть дитину поруч з собою назвати її ім'я, сказавши вголос: “Мене звуть:”, і покласти її руку поруч з вашою. Після того, як кожен назве своє ім'я, повинно створитися коло поєднаних паперових рук.
- Запитайте: Що ви відчуваєте, коли бачите всі наші поєднані руки ?

Тривалість:
30 - 50 хвилин.

Матеріали:
Папір для малювання, кольорові олівці, ножиці, клей, тасма. Обведіть контур своєї руки на аркуші паперу і виріжте його, аби мати паперову руку реального розміру. Виріжте достатньо рук для всіх учасників.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Це заняття є дуже стимулюючим і може використовуватись для мультисенсорної стимуляції та навчання. Візьміть матеріали різних кольорів і текстур. Рекомендується мати багато предметів для роботи з ними, аби мати можливість легко адаптувати це заняття.

- Поговоріть з дітьми про те, як ми використовуємо наші руки для привітання один одного й надання допомоги один одному. Попросіть їх розказати про інші речі, для яких ми використовуємо свої руки. Візьміть клей та склейте руки разом. Коло з рук можна використати для прикрашення навчального оточення.

- Ідея, яку необхідно донести до дітей:
  - Так само як коло рук, ми всі поєднані один з одним. За допомогою рук ми можемо виявляти турботу й доброту, надавати допомогу та отримувати її від інших.

Джерело: Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитку дітей молодшого віку

3.4 Ємність для тривог

В цьому занятті акцент уваги робиться на наданні дітям допомоги у визначенні того, що їх турбує. Також їм пропонується пам'ятати про те, що необхідно робити, аби почуватися краще.

Вказівки щодо проведення заняття

- Розпочніть з дітьми обговорення, що стосується бажання поділитися тим, що їх тривожить. Можна розпочати розмову з наведення прикладу не дуже серйозної тривоги, припустимо, пов'язаної із запізненням до дитсадку. Попросіть дітей подумати про вирішення цієї простої проблеми.
- Запропонуйте дітям намалювати проблему на одній стороні паперу, а рішення - на зворотній. Перш ніж кожна дитина покладе свою тривогу до ємності, обговоріть її тривогу та шляхи її вирішення всією групою.

Тривалість:
40 хвилин.

Матеріали:
Папір А4, ножиці, ручки, олівці, ємність з кришкою. Розріжте кольоровий папір на маленькі шматочки.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Заохочуйте інших дітей допомагати дітям, які мають проблеми із зором або слухом, і надавати їм підтримку, **виховувати здітність здійснювати позитивні й доброзичливі взаємовідносини з дітьми.**

- Використовуйте просту мову (наприклад, слова, які ви знаєте, що вони будуть зрозумілими для дітей). Важливо розбивати кожне завдання на маленькі кроки й надавати окрему вказівку по кожному з них, потім дочекатися доки діти не виконають цю частину завдання, після чого надати наступну вказівку і т.і.

- Ідея, яку необхідно донести до дітей:
  - Мати важкі думки, почуття та емоції - це нормально, і тому важливо мати можливість їх виражати і думати про рішення, що нададуть змогу почуватися краще. Дорослі розуміють їхні тривоги, шляхи їх подолання, і можуть надійно їх зберігати.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

3.5 Таємний малюнок

Мета цього заняття полягає в підвищенні впевненості в собі та самостійності дітей, а також у вихованні у дітей співчуття один до одного.

Вказівки щодо проведення заняття

- Дайте кожній дитині аркуш паперу. Таємно визначте кожній дитині іншу дитину в кімнаті.
- Скажіть кожній дитині, що їй необхідно таємно намалювати цю дитину. Надайте дітям час для малювання.
- Після завершення роботи їм необхідно представити свої малюнки і попросити інших дітей вгадати, що за дитину зображено на малюнку.
- Ставте такі запитання:
  - Що в цій особі видалось вам особливим? Що ви дізналися про цю особу? Запитайте у дитини, яку намалювали, що вона відчуває відносно малюнка. Чи вважає вона, що її зобразили належним чином?

Тривалість:
15 - 20 хвилин.

Матеріали:
Кольоровий папір, ручки, прикраси для паперу, клей

Джерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Перед цим заняттям і під час його виконання нагадайте дітям, що їхні малюнки повинні бути добрими, тобто діти не повинні насміхатись один над одним. Під час малювання ходіть по кімнаті та спілкуйтесь з кожною дитиною, аби побачити, що діти малюють своїх однолітків з повагою.

- Дітям, які мають проблеми з зором, важливо надавати дуже прості вербальні вказівки та інструкції. Особливо важливо давати дітям ручки й олівці контрастних кольорів, а також використовувати матеріали, які є взагалі дуже контрастними.

- Під час спілкування важливо використовувати жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляти слова й використовувати відповідну мову тіла.

Джерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

3.6 Ланцюг сильних сторін

Це заняття має на меті створити відчуття співпричетності та розвивати у дітей та сімей впевненість в собі.

Вказівки щодо проведення заняття

- Скажіть учасникам, що ми всі маємо свої сильні сторони, і попросіть їх подумати про одну сильну сторону, яку вони мають (наприклад: допитливість, творчі здібності, життєздатність, спортивні уміння, тощо.)
- Запропонуйте дітям написати свою сильну сторону на аркуші паперу й прикрасити його, як їм заманеться. Скажіть дітям, що, навіть попри те, що у нас є наші індивідуальні сильні
- сторони, разом ми сильніше. Тому ми зробимо з наших стрічок ланцюг і повісимо його на стіні. Попросіть дітей звернути їхні стрічки у кільця. Зробіть великий ланцюг, скріпивши кільця клеєм.

Тривалість:
20 хвилин.

Матеріали:
Кольоровий папір, ручки, прикраси для паперу, клей. Перш ніж розвочинати заняття, візьміть аркуш паперу, розділіть його на 6 частин і виріжте 6 стрічок з кожної частини.

Джерело: CPI (2022) Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Це заняття може виявитися складним для дітей з певними вадами, тому дітей з особливими потребами можна поєднувати в пари зі звичайними дітьми. Важливо вчити дітей, що вони можуть допомагати один одному у виконанні завдань, і що вони можуть навчатися один у одного.

- Надаючи вказівки, використовуйте просту мову та уникайте синонімів.

- Важливо демонструвати кожний крок заняття, а не лише надавати вербальні вказівки.

Джерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

3.7 Добрий друг

Це заняття має на меті створити відчуття співпричетності, підвищити впевненість в собі та самостійність дітей, виховувати у дітей співчуття один до одного.

Вказівки щодо проведення заняття

- В грі "добрий друг" необхідно зробити подарунок довільно обраній особі та взамін отримати подарунок від іншої людини, і ми не знаємо, від якої саме.
- Кожна дитина бере клаптик паперу, на якому буде написано ім'я дитини, якій необхідно зробити подарунок.
- Дітям необхідно створити подарунок для свого доброго друга. Зробити його можна з будь-чого. Подумайте про матеріали, які діти можуть знайти в ігровому хабі або на вулиці. Дайте їм можливість скористатися їхньою уявою.
- Наприкінці заняття (або дня) нехай діти обміняються своїми подарунками для своїх 'добрих друзів'.

Тривалість:
30 - 40 хвилин.

Матеріали:
Кольоровий папір, ручки, ємністиь або торбочка/коробка. Напишіть на аркуші паперу імена всіх дітей, що братимуть участь в цій грі, та виріжте їх. Складіть ці паперові стрічки або зробіть з них кульки і покладіть в якусь скляну ємність, торбочку, коробку тощо.

Джерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Важливо бути доброзичливим і доступним, а також дати дітям зрозуміти, що ви готові всіляко їм допомогати.
- Важливо вчити дітей тому, що вони можуть допомагати один одному і навчатись один у одного.
- Надаючи вказівки, використовуйте просту мову та уникайте синонімів.
- Важливо залишатися терплячим, за необхідності повторювати та демонструвати вказівки, і надавати дітям достатньо часу для виконання завдання.

Джерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

3.8 Вільне малювання

На цьому занятті дітям надаються простір і час для того, аби вони могли вільно та спонтанно виразити свої думки, емоції, ідеї, тривоги, страхи, мрії, поділитися своїми історіями та досвідом.

Вказівки щодо проведення заняття

- Поясніть дітям, що вони можуть малювати все, що завгодно. Зараз вони мають можливість отримати задоволення від вільного малювання.
- Коли діти завершать малювати, повісьте їхні малюнки на стіні та запропонуйте дітям підійти та ознайомитись з малюнками своїх однолітків.
- Розпочніть, спитавши у дітей, чи не хоче хтось з них розповісти про свій малюнок. Інколи діти не люблять ділитися своїми художніми роботами або говорити про них.
- Обов'язково напишіть ім'я дитини на звороті кожного малюнку. Це допоможе дітям відчувати себе власниками свого малюнку.

Тривалість:
40 хвилин.

Матеріали:
Білий або кольоровий папір, кольорова крейда, кольорові олівці.

SДжерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей молодшого віку..

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Діти молодшого віку та діти з особливими потребами можуть знаходитись в процесі усвідомлення та розуміння своїх емоцій, і того, як розрізняти між сумом, гнівом, щастям, страхом, радістю та іншими почуттями, які вони відчувають у себе, а також у інших людей.

- Коли дитина показує вам свій малюнок або розмовляє з вами, звертайте увагу на вираз її обличчя й мову тіла, а потім допоможіть їй знайти слова, аби висловити її почуття.

- Допоможіть дитині вивчити, яким словом позначається її емоція.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

3.9 Історія із загинанням сторінки

Це заняття має на меті створити відчуття співпричетності, розвивати уяву, працювати разом і сприяти позитивній взаємодії між дітьми, а також розвивати навички читання та писання.

Вказівки щодо проведення заняття

- Попросіть дітей сісти у коло і дайте їм аркуш паперу.
- Поясніть дітям, що вони писатимуть колективну історію на одному аркуші паперу.
- Попросіть якусь дитину написати одне речення.
- Загніть аркуш таким чином, щоб було видно лише останнє слово речення
- Передайте аркуш дитині, що сидить поруч з вами для продовження історії.
- Продовжуйте доки сторінка не виявиться заповненою.
- Разгорніть аркуш і прочитайте історію.

Тривалість:
15 хвилин.

Матеріали:
Ручка й папір.

Джерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Це заняття може виявитися складним для дітей з певними вадами, тому дітей з особливми потребами можна поєднувати в пари з іншими дітьми. Або ж, спочатку попросити дітей працювати разом в парах для того, щоб діти з особливими потребами не відчували, що вони ‘відрізняються’ і не є такими, як інші діти.

- Важливо вчити дітей, що вони можуть допомагати один одному і навчатись один у одного.

- Надаючи вказівки, використовуйте просту мову та уникайте синонімів.

- Важливо демонструвати кожний крок заняття, а не лише надавати вербальні вказівки.

SДжерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

3.10 Малюємо разом

Це заняття має на меті створити відчуття співпричетності, спільно працювати, використовуючи ідеї інших людей та виховувати у дітей здатність співчувати один одному.

Вказівки щодо проведення заняття

- Поясніть дітям, що їм необхідно спільними зусиллями когось намалювати. Наприклад, це може бути людина або тварина.
- Попросіть дітей намалювати голову. Складіть аркуш таким чином, щоб було видно лише шию. Аркуш з малюнком необхідно передати дитині, що сидить праворуч, і отримати аркуш з малюнком від дитини, що сидить ліворуч.
- Дітям необхідно намалювати груди та скласти аркуш так, щоб було видно лише талію.
- Дітям знову передати аркуш паперу і попросити сусідів намалювати наступну деталь.
- Продовжувати до завершення малюнку. Розгорнути аркуш і побачити колективний малюнок.

Тривалість:
30 хвилин.

Матеріали:
Папір, ручки, олівці.

Джерело: ICDI. (2022). Гра для інклюзії: Посібник для позаформальних служб з питань допомоги дітям-біженцям молодшого віку та їхнім сім'ям. Leiden: International Child Development Initiatives.

Адаптації для дітей з особливими потребами

- Плануючи заняття творчістю з дітьми, що мають проблеми з зором, важливо надавати дуже чіткі, прості вербальні вказівки та інструкції. Підготуйте ручки й олівці контрастних кольорів, а також використовуйте малюнки для посилання з добрим загальним контрастом кольорів.

- Надаючи вказівки дітям, важливо використовувати жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляти слова і використовувати відповідну мову тіла.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитку дітей

Мета цього заняття - стимулювати позитивні взаємодії та спілкування, мовленнєвий розвиток, творчі здібності й здатність до роздумів.

Вказівки щодо проведення заняття

- Розділіть дітей на пари.
- Дайте кожній парі (дітей або дитини з дорослою людиною) мапу місця проведення заняття.
- Розкажіть, що разом їм необхідно знайти заховані предмети.

Тривалість:
30 хвилин.

Матеріали:
Заховані по всій кімнаті предмети, мапа приміщення з деякими підказками щодо шляху до ‘скарбів’.

Джерело: Об'єднані покоління ‘Надійно й по-справжньому: Посібник з успішної діяльності представників різних поколінь в спільних програмах’.

- Надайте короткі інструкції і поясніть, як виконувати завдання простими кроками. Використовуйте жести, зрозумілі вирази обличчя, дуже добре вимовляйте слова і використовуйте відповідну мову тіла.

- Переконайтеся, що ваше місце для проведення заняття є максимально вільним від перешкод, для того, щоб дітям з фізичними вадами було легше й безпечніше пересуватись.

- Можна включити дитину з інвалідністю або з особими потребами в пару з іншою звичайною дитиною, що є її ‘приятелем’. Нехай вони разом домогають вам і навчаються один у одного. Це дозволить вам поспостерігати за взаємодією між дітьми і сприятиме позитивним та доброзичливим стосункам між ними.

Джерело: ЮНІСЕФ Посібник Освіта в надзвичайних обставинах. Посібник ЮНІСЕФ з розробки матеріалів з розвитику дітей

Література

All Play Learn - https://allplaylearn.org.au/early/educator/asd/

Eary Intervention Technical Assistance - http://www.eclre.org/media/84761/adaptingactivitiesand_materialsec-1.pdf

Generations United (GU) 'Tried and True: A guide to Successful Intergenerational Activities at Shared Site Programs' - https://www.gu.org/app/uploads/2018/05/SharedSites-Report-TriedandTrueActivitiesGuide.pdf

Harrow Council - https://www.harrow.gov.uk/childcare/special-educational-needs-disabilities/4#physical

ICDI. (2020). "Making the first 1000 days count! Home visiting toolkit. Resources to support parents to provide rich, safe and nurturing environment for children under 4" - https://icdi.nl/projects/making-the-first-1000-days-count

ICDI. (2022). Play for Inclusion: A handbook for non-formal services supporting young refugee children and families. Leiden: International Child Development Initiatives - https://icdi.nl/media/uploads/downloads/handbook-play-for-inclusion-part-5-activity-cards-english-compressed.pdf

ISSA "Building bridges – bridging the gap: supporting wellbeing, learning, development and integration of young refugee and migrant children in Greece" Guidebook for kindergarten teachers working in refugee camps - https://www.issa.nl/sites/default/files/u799/Building%20bridges_UA_final.pdf (ISSA "Будуємо мости – усуваємо пробіли: Створення умов для благополуччя, навчання, розвитку та інтеграції дітей раннього і дошкільного віку серед біженців і мігрантів у Греції" Посібник для педагогів дитячих садків, які працюють у таборах біженців)

UNICEF Early Childhood Development Kit & Guidance - https://www.unicef.org/supply/media/631/file/%20ECD-early-child-development-kit-activity-guide-english.pdf

UNICEF Education in Emergencies (EiE) Handbook - https://www.unicef.org/supply/media/691/file/early-child-development-kit-guidance-UNICEF-education-kit-handbook.pdf

International Child
Development Initiatives

© ICDI, November 2022